

Introduction to Science and Technology Studies (Sergio Sismondo)

Boekbespreking

Jesse Havinga
s2001764

In het huidige klimaatdebat is één van de meest gehoorde klachten dat het volk, overheden en bedrijven niet naar de wetenschap luisteren. “Kijk dan, we gaan er aan met z’n allen als we niks doen!”, zeggen zij, wijzend naar de almaar groeiende stapels wetenschappelijke artikelen, rapporten en boekwerken over klimaatverandering. De wetenschap brengt ons de feiten op een zilveren bordje maar een groot – te groot – deel van de wereld haalt zijn schouders op of beweert doodleuk het omgekeerde. Dat was niet de bedoeling van wetenschap, dat pure, autonome bolwerk van feitontdekkers. Hoe kan dit? Eén optie is om al die rare ongelovigen simpelweg te diskwalificeren: dat zijn de irrationelen, laat ze maar in hun eigen sop gaar koken. Dat deze tactiek zijn beperkingen kent is juist bij een mondiale crisis als van het klimaat duidelijk. Hun eigen sop is immers ons aller sop. Een andere optie om deze impasse te begrijpen is om anders naar wetenschap te kijken. Een visie waarin duidelijk wordt dat wetenschap, technologie en samenleving innig met elkaar verknoot zijn, en dat het kunstmatig afscheiden van deze domeinen uiteindelijk tot onbegrijpelijke puzzels leidt, zoals bovenstaande.

In zijn boek *Introduction to Science and Technology Studies* (STS) geeft de filosoof Sergio Sismondo, zoals de titel al aangeeft, een introductie in een vakgebied dat sinds een jaar of 50 gestaag aan de fundamenteën van de klassieke wetenschapsfilosofie knabbelt. Sismondo is werkzaam op de filosofiefaculteit van Queen’s University in Canada maar heeft ook een aanstelling op de sociologie-afdeling aldaar. Niet zo verrassend, want de kijk op wetenschap die ook in *Introduction to STS* naar voren komt is veel meer dan voorgaande wetenschapsfilosofie gestoeld op sociologisch en geschiedkundig onderzoek. Deze stroming is goed op gang gekomen door het klassieke werk uit 1962 *The Structure of Scientific Revolutions* van natuurkundige en filosoof Thomas Kuhn. Sismondo bespreekt dit werk dan ook uitvoerig en zet het af tegen een beeld van wetenschap dat tot Kuhn oncontroversieel was, en nu nog steeds erg invloedrijk. Dit standaardmodel van wetenschap,

gekaracteriseerd door begrippen als objectiviteit, autonomie, neutraliteit, universaliteit, speelt in *Introduction to STS* continu op de achtergrond als contrasterend beeld. Al deze begrippen worden in STS, en dus in dit boek, ter discussie gesteld. Klopt dit ideaalbeeld van wetenschap eigenlijk wel met de werkelijkheid? Is het überhaupt een ideaal beeld van hoe wetenschap zou moeten functioneren? In de beantwoording van deze vragen komen belangrijke concepten als (anti-)essentialisme, realisme en (sociaal) constructivisme, interpretatie en reflexiviteit, experimenten en laboratoria uitgebreid aan bod.

Het boek vertelt de relatief korte geschiedenis van het vakgebied van STS en gaat hiervoor alle belangrijke stromingen, zoals The Strong Programme, Sociaal Constructivisme, Feministische theorieën en Actor-Network Theory, bij langs. Het boek bevat uiteraard geen eenduidige conclusies (het is en blijft filosofie), al is wel duidelijk dat sommige programma’s en stromingen inmiddels aan populariteit hebben ingeboet. Eén focus is in ieder geval steeds aanwezig en dat is de nadruk op wat Sismondo science dan wel technology in action noemt. Als STS ergens in is geslaagd, aldus Sismondo, dan is het wel een verschuiving in de publieke perceptie van het beeld van wetenschap en technologie als een soort fabriek die hap-klare brokjes kennis en technologische snufjes produceert naar een beeld dat vele malen rommeliger, ingewikkelder maar uiteindelijk vooral ook veel interessanter is. Wat doen wetenschappers nou eigenlijk? Het zijn natuurlijk ook maar net mensen. De focus op de praktijk leidt er geenszins toe dat klassieke filosofische kwesties – ontologie, epistemologie – uit het oog worden verloren. Integendeel, deze kwesties komen in een geheel nieuw licht te staan en winnen vooral aan relevantie. Aangezien maatschappelijke en politieke – oftewel sociale – kwesties in STS niet angstvallig verzwegen of buitengesloten worden maar juist een centraal onderdeel van het wetenschapsbeeld vormen, komen allerlei urgente en actuele kwesties aan bod. Heel schoolboek-achtig maar best leuk is dat

Sismondo daarbij zijn doorlopende tekst aanvult met extra blokken informatie. Soms om een concept uit te diepen, maar ook vaak om een bepaalde casus te belichten. Als lezer weet je daardoor ook wat beter 'waar je het voor doet'.

Introduction to STS' grootste kracht, eigen aan de natuur van een inleiding, is het nauwkeurige werk van Sismondo om al het werk verricht in dit uitgebreide vakgebied samen te brengen. Gebruik dit boek dus vooral ook om ingangen te vinden om ergens anders door te lezen. Als inleiding slaagt het boek, maar het is maar de vraag of het boek ook mensen van het 'andere kamp' weet te overtuigen. Door de beperkingen van het genre worden sommigen filosofische discussies in het boek niet op het scherpst van de snede uitgespeeld. Hoewel na Kuhn er ook in de klassieke wetenschapsfilosofie meer nadruk is komen te liggen op historiciteit, is het natuurlijk tekenend dat er nog steeds een 'klassieke' wetenschapsfilosofische traditie is. Voor diegenen zal dit boek wellicht niet genoeg te bieden hebben om hen er van te overtuigen dat de degene die, zoals de STS-er, de handen in de modder steekt ook uiteindelijk de parels zal vinden.